

Pospíšil, Ivo

Bratislavský seminář k dějinám ruské literatury v nové situaci

Новая русистика. 2024, vol. 17, iss. 1, pp. 71-73

ISSN 1803-4950 (print); ISSN 2336-4564 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/NR2024-1-7>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.80335>

Access Date: 07. 08. 2024

Version: 20240806

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

<https://doi.org/10.5817/NR2024-1-7>

Bratislavský seminář k dějinám ruské literatury v nové situaci

Přesně zní název tohoto jednodenního semináře *Ako písať dejiny súčasnej ruskej literatúry po 24. februári 2022?* Organizátorem byla Katedra rusistiky a východoeurópskych štúdií Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, jmenovitě prof. Mária Kusá a doc. Ivan Posochin, kteří pozvali rusisty z různých zemí. Seminář se konal v budově fakulty hybridně.

Setkání tak pokračovalo v tradici mezinárodního setkávání a aktivit rusistů, kteří v důsledku války na Ukrajině řeší aktuální problémy metodologie literárněvědné rusistiky, posuny ve vidění dějin ruské literatury a ve způsobech její výuky. Setkání tedy integrovalo problémy metodologie, teorie, historie a teorie dějin literatury, ale i přesahů k politologii, sociologii a sociální psychologii.

Jednání bylo rozděleno na dvě části, druhá, odpolední část potom na dva tematické okruhy. Dopoledne bylo věnováno kulatému stolu, který nesl uvedený název a na nějž se přihlásila řada rusistů ze Slovenska, České republiky, Polska, a Itálie (v druhé polovině i z Maďarska), konkrétně Mária Kusá (Bratislava), Jana Kostincová (Hradec Králové), Iris Ucello (Verona), Jakub Kapičiak (Praha) Andrej

Moskwín (Varšava), Hana Kosáková (Praha), Ivana Ryčlová (Praha) Andrej Shary (Praha) a Valerij Kupko (Prešov); úvodní referát na téma *Конструирование истории литературы, теория истории литературы, общая историография и аксиология* přednesl autor této zprávy; v něm se problematika prezentovala v širších metodologických souvislostech a zdůrazňovala se kontextovost současné situace a hlubší promyšlení v tom smyslu, jak se má realizovat změněný pohled na ruskou literaturu.

Diskusní otázky kulatého stolu a vlastně celého semináře byly navrženy předem, aby účastníky inspirovaly (uvádíme je v původním jazyce, tedy slovenštině): *Do akej miery treba pri konštruovaní literárnych dejín zohľadňovať konkrétne, aktuálne udalosti a ich aktuálnu interpretáciu? V akom zmysle je ruská invázia medzníkom pre literárnu či kultúrnu historiografiu? Kam z temporálneho hľadiska situovať „súčasnosť“? Ako sa komponujú dejiny súčasnej národnej literatúry? Ako je formovaný súčasný literárny kánon? Je potrebná dekolonizácia dejín ruskej literatúry? Je štúdium ruskej literatúry inštrumentalizované zo strany štátnej moci? Je jeho depolitizácia vôbec možná? Ako stredoeurópske bádanie a inštitúcie reprodukovali problematické interpretačné či historiografické vzorce z ruskej (nielen sovietskej) literárnej vedy? Ako sa menia regionálne špecifiká bádania ruskej literatúry? Akým spôsobom vyučovať ruskú literatúru a jej dejiny? Potrebuje aj štúdium súčasnej drámy a divadla nové prístupy?*

Diskuse na kulatém stole ovšem nemohla reagovat na všechny uvedené otázky a okruhy, dotkla se však i v návaznosti na úvodní referát řady problémů signalizujících pro mezinárodní rusistiku složitou dobu, kdy třeba seriózně zvážit změny v interpretaci některých jevů ruské literatury i v kontextu její recepce v jiných kulturních a jazykových prostředích a reflektovat i regionální specifika a odborná hlediska. Seminář neměl a ani nemohl vést k jednoznačným závěrům nebo dokonce instrukcím, např. i ohledně výuky ruské literatury, spíše ukázal na okruhy, k nimž se bude nutno nejen vrátit, ale především vícekrát vracet, a to v různých souvislostech.

Ostatně druhá část semináře ukazovala na rozsah problémů více či méně spojený s novou situací. V tematickém okruhu *Podoby naratívov v súčasnej ruskej próze* vystoupila řada známých rusistů. Zsuzsanna Kalafatics (Budapešť) se v referátu *Переплетение мифологизации и фактов в романной тетралогии С. Лебедева* zabývala mytologií a faktografií a možná jen náhodně nebo maně navazovala na dávné literární linie v rusky psané literatuře finálního sovětského období 80. let 20. století, jak jsme o nich kdysi také psali.¹ Tünde Szabó (Pécs) poukázala srovnávacím způsobem na ženský narativ v referátu

Вариации на женский нарратив: роман В. Ерофеева «Русская красавица» и повесть Л. Петрушевской «Время ночь», Jaroslav Sommer (Hradec Králové) demonstroval specifikum současné ruské tzv. ženské literatury v příspěvku *Romány Oksany Vasjakinové v kontextu současné ruské literatury*, spoluorganizátor semináře Ivan Posokhin (Bratislava) hovořil o nové vlně ruské emigrace ve vystoupení s názvem *«Мы не в изгнании — мы в послании» 2.0: нарративы новой волны эмиграции*.

V tematickém okruhu *Receptia súčasnej ruskej literatúry v stredoeurópskom priestore* promluvila Monika Sidor (Lublin) na téma *On the Freedom of Reading and Decolonizing Research on Contemporary Russian Literature in Poland*; Anna Alsztyjniuk (Białystok) poukázala na specifika recepce ruské literatury ve výzkumu jedné polské univerzity (*Рецепция современной русской прозы в Польше: на примере литературных исследований в Университете в Белостоке*), Zuzana Močková Lorková (Bratislava) v návaznosti na slovenskou tradici recepční estetiky pojednala o aktuálních překladech ruské literatury po zahájení války na Ukrajině (*Knižné preklady z ruského jazyka na Slovensku po 24. februári 2022*), autor této zprávy přihlásil referát na téma *Peripetie vertikální a horizontální recepce ruské literatury: sonda do minulé české zkušenosti*, Michaela Pešková (Plzeň) v originálně koncipovaném vystoupení (*Současná) ruská literatura v aktuálním českém mediálním diskurzu aneb „Dostojevského do stoupy házet nebudu“*

1 Viz [POSPÍŠIL 1998]. Výlučně na materiálu děl Č. Ajtmatova [POSPÍŠIL 1981], [POSPÍŠIL 1986]; zde jsme také ukázali na limity spojování mýtu a románu, když není zvládnuto „řemeslo“.

prezentovala úskalí současné recepce ruské literatury současné i klasické.

Nutno zdůraznit, že všechny příspěvky podstatně přispěly k pochopení současného stavu recepce ruské literatury v celé její šíři a současně poukázaly na úskalí jejích eventuálních proměn, zejména na nutnost jisté obezřetnosti v aplikaci některých nových přístupů použitých na jiném materiálu a nesoucích jistou dávku konjunkturálnosti. Seminář podle mého soudu vytvořil dobrý základ dalším úvahám v mezinárodním rámci, které budou jistě následovat.

Ivo Pospíšil

Bibliografie:

- POSPÍŠIL, I. (1998): Literární dílo jako reflexe meziliterárnosti (Anatolij Kim – Jurij Rytgev – Čingiz Ajtmatov). *Litteraria humanitas VI. Alexandr Veselovskij a dnešek*. Brno, s. 48–59.
- POSPÍŠIL, I. (1986): Touha po románu: Ajtmatovovo Popraviště (Č. Ajtmatov: Плаха, 1986). *Kmen*, 1986, č. 50.
- POSPÍŠIL, I. (1981): Trnitá cesta k zralému lidství (Č. Ajtmatov: И дольше века длится день, 1980). *Světová literatura*, 1981, č. 5.

About the author

Ivo Pospíšil

Masaryk University, Faculty of Arts,
Department of Slavonic Studies, Brno,
Czech Republic, Ivo.Pospisil@phil.muni.cz

<https://doi.org/10.5817/NR2024-1-8>

Проф. Г. Флидрова (31. 7. 1941 – 6. 1. 2024)

В самом начале 2024 года – 6 января – умерла известная славистка, русистка проф. Гелена Флидрова (31. 7. 1941 – 6. 1. 2024). Этот уход стал неожиданным, а в ее лице русистика потеряла прекрасного ученого и педагога.

Профессиональная и научная жизнь проф. Флидровой была тесно связана с кафедрой славистики филологического факультета Университета им. Палацкого в Оломоуце. В 1962 г. она закончила философский факультет Университета Палацкого по специальности «чешский язык – русский язык». В 1975 году она защитила кандидатскую диссертацию (научный руководитель Рудольф Зимек), в 1980 г. стала доцентом, в 2002 г. стала профессором (специальность «русский язык»).

Публикационную деятельность Г. Флидрова начала фактически сразу после окончания философского факультета и продолжала публиковаться практически до своего ухода.

Сфера научных интересов Г. Флидровой была достаточно широкой, но главное внимание она уделяла грамматическому строю русского языка, в частности русскому синтаксису в сопоставлении с чешским. Эта тема интересовала ее с молодости. В соавторстве с проф. Станиславом Жажей она